

2021-11-23

Epidemiologisk lägesbild

AKTUELL SJUKDOM

Högpatogeten fågelinfluensa (HPAI) samt newcastlesjuka (ND)

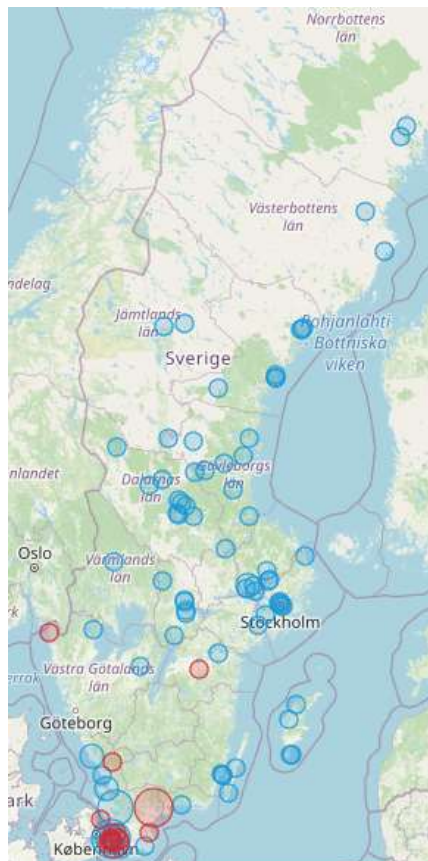
HÄNDELSEN OCH KONSTATERADE KONSEKVENSER

HPAI

Säsong vinter 2021/2022

Fynd av HPAI har gjorts hos flera vilda fåglar senaste veckan, nytt är påvisande av fall på Öland (grågås, H5N1) samt i Halland (gråtrut, H5N1), förutom nya fall i Skåne (kaja, ormvråk, vitkindad gås och sädgås, samtliga H5N1).

Tidigare i november har HPAI påvisats hos viltlevande fasaner, en havstrut och en ormvråk (samtliga H5N1) i Skåne. I september påvisades smitta hos viltlevande fasaner och gräsänder (H5N1) i Skåne respektive Södermanland samt i oktober hos kanadagäss i Östergötland (H5N8).

Kartor över fynd av HPAI hos vilda fåglar sedan 1 september 2021 där positiva fynd markeras med röda prickar och negativa med blåa. OBS! Den röda prickken vid norska gränsen är ett sent undersökt fynd från juni. Karta från 2021-11-23

Aktuell karta och annan interaktiv grafik över fågelinfluensaövervakningen hos vilda fåglar finns här:

<https://www.sva.se/amnesomraden/smittlage/smittlage-for-fagelinfluensa/>

Karta över rapporter om sjuka eller döda vilda fåglar som kommit in till rapporteravilt.sva.se finns på samma sida.

Antal fall i Europa rapporterade till EU:s databas ADIS med upptäckt från 1 september 2021 är: 282 (88) fall på vilda fåglar, 143 (65) utbrott på fjäderfä och 17 (3) utbrott på andra fåglar i fåglar i fångenskap. Inom parentes anges antalet rapporter från de senaste sju dagarna, vilket inkluderar ett stort antal utbrott i Italien, som nu är uppe i totalt 67 utbrott hos fjäderfä, men även ett andra utbrott i Norge samt rapporter från ytterligare fem länder (Ungern, Tjeckien, Tyskland, Polen, Slovakien).

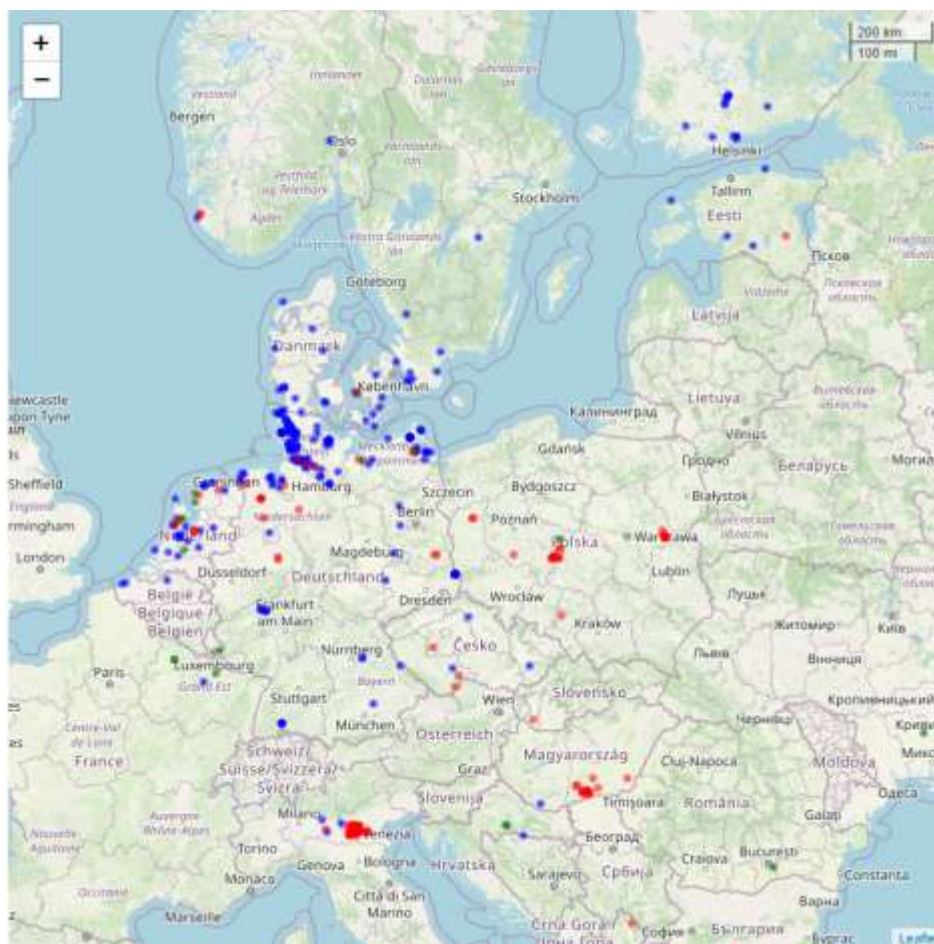
Antalet rapporterade utbrott i Storbritannien fortsätter att öka. Samtliga utbrott hos tamfåglar är belägna i England (12 st) utom ett fall i Skottland och ett i Wales.

I Europa har typerna H5, H5N1, H5N8 samt H7N7 påvisats under denna säsong (sedan 1 sep). Samtliga rapporter i november har varit av typen H5N1, med undantag för tre vilda fåglar i Nederländerna (H5N8), Finland (H5N8) respektive i Tyskland (H5N3). Genetiska analyser visar att det är två olika kluster av HPAI H5N1 som cirkulerar varav det ena är virus som "översomrat" i Europa, medan det andra har likheter med virus från utbrott under sensommaren i Ryssland.

Källa: ADIS 2021-11-23 samt <https://www.gov.uk/guidance/avian-influenza-bird-flu>

Utbrotten i Europa har föranlett att FAO den 29 oktober gick ut med en varning (*alert*) för HPAI längs med flyttfågelvägarna i Europa, Asien, Mellanöstern samt senare i höst och vinter även i Afrika. FAO uppmanar berörda länder att vidta extra åtgärder som att förstärka övervakningen, öka medvetenheten bland hållare av fjäderfä samt att implementera bisosäkerhetsåtgärder.

Flera länder i Europa har infört förhöjd skyddsnivå för tamfåglar. Jordbruksverket beslutade den 2 november om skyddsnivå 2 i större delen av södra Sverige.

Karta över utbrott av HPAI på fjäderfä (röd prick) och andra fåglar i fångenskap (grön prick) och vilda fåglar (blå prick) rapporterade till ADIS med datum för konfirmation från 1 september 2021. Utdrag från ADIS 2021-11-23.

Höstens utbrott av HPAI har föregåtts av ett stort antal utbrott hos tamfågel under influensasäsongen 2020/2021 inom EU samt fynd hos vilda fåglar. I Sverige konstaterades HPAI på 24 svenska anläggningar med tamhöns samt hos 128 vilda fåglar. Utbrotten orsakades av olika typer av influensavirus, men samtliga ingick i klad 2.3.4.4 B

ND

Newcastlesjuka (ND) konstaterades den 28 oktober i en värphönsbesättning i Lekeberg kommun, Örebro Län. Symtom som minskad äggproduktion och ökad andel skinnägg föranledde misstanken. Jordbruksverket har tagit beslut om restriktioner lokalt.

I oktober och november har vilda duvor i Uppsala; på Gotland samt i kommunerna Säffle och Hammarö i Värmlands län konstaterats smittade med duvpest, vilket orsakas av samma virus (paramyxovirus 1) som kan orsaka ND hos tamfåglar. Det har i oktober/november även kommit in rapporter om döda eller sjuka vilda duvor till rapporteravilt.sva.se från Dalarnas län, Örebros län, Hallands och Skåne län.

Det har inte rapporterats några andra fall av ND inom EU under hösten (ADIS 2021-11-23).

I de flesta andra länder inom EU (och i övriga delar av världen) är det tillåtet att vaccinera fjäderfä och andra fåglar i fångenskap mot ND. Obligatorisk vaccinering förekommer också. I Sverige är vaccinering inte tillåten, med undantaget för vaccinering av duvor med avdödat vaccin (SJVFS 2021:14).

Kort beskrivning av aktuell övervakning för AI och ND:

Övervakning för fågelinfluensa och newcastlesjuka hos tamfågel baseras i första hand på klinisk/passiv övervakning (dvs att djurägare reagerar på symtom eller ökad dödlighet och tar kontakt med veterinär) i fjäderfäfloccar. Övervakningsmetoden bedöms som känslig om infektion som snabbt orsakar ökad dödlighet. Vid annan sjuklighet eller där produktionsstörningar är det enda symtomet på infektion är metoden inte lika känslig och kräver större kunskap hos djurhållare och veterinär för att de ska väcka misstänka om smitta.

Serologisk övervakning för AI görs i viss utsträckning men syftar främst till att upptäcka lågpatogen fågelinfluensa. För ND är serologisk övervakning inkluderat inom ramen för obligatorisk hälsoövervakning av fjäderfä där avelspopulationen undersöks regelbundet avseende antikroppar mot paramyxovirus 1.

Övervakning av vilda fåglar består av två delar. Dels rapportering av döda eller sjuka fåglar och dels provtagning av ett urval av de självdöda eller sjuka och avlivade fåglarna. SVA:s viltveterinärer begär in fåglar baserat i första hand på rapporter som kommer in till rapporteravilt.sva.se. Mellan 400 - 500 vilda fåglar undersöks årligen.

AKTUELLA MISSTANKAR

Inga pågående utredningar hos tamfågel

ANTAGANDEN OCH ANALYS

HPAI

Spridningen av främst HPAI H5N1 fortsätter i Europa och antalet rapporter avseende fall hos både vilda fåglar och fjäderfän ökar. Smittan är nu utbredd och 22 länder har rapporterat om fall av HPAI sedan 1 september. Utöver att virus har fortsatt cirkulera efter utbrotten under säsongen 2020/21 i Sverige och andra länder i Europa, finns det ett viruskluster som orsakat utbrott inom EU som har likheter med virus från utbrott i Ryssland under sensommaren, vilket pekar på introduktion av virus österifrån. I år liksom förra året har det förekommit rapporter om HPAI hos vilda och tama fåglar under augusti-september i områden där flyttfåglar passerar mellan häckningsområden i Sibirien och övervintringsområden i Europa. Förutom spridning mellan vilda fåglar och från vilda fåglar till tamfågel förekommer det lokala smittcykler mellan besättningar med tamfåglar i vissa drabbade områden i Europa.

Risken för introduktion av HPAI till fjäderfä över säsongen bedöms vara generellt högre i följande län: Blekinge län, Gotlands län, Hallands län, Kalmar län, Skåne län, Stockholms län, Södermanlands län, Uppsala län, Västra Götalands län och Östergötlands län. Även delar av Jönköpings län skulle kunna ha en högre risk för introduktion av HPAI och då särskilt inom ca 20 km från sjön Vättern. Bedömningen baseras på historisk förekomst av HPAI hos tamfågel i Sverige. Data om fjäderfäproduktion i Sverige, avstånd till vatten och observationer av målarter för fågelinfluensa har också ingått i bedömningen. (SVA 2021/712)

SVA:s bedömning baserat på aktuell lägesbild är att virus cirkulerar bland vilda fåglar inte bara i de län där smitta påvisats utan även i andra delar av landet.

Sannolikheten för introduktion av HPAI till fjäderfä och andra tamfåglar från vilda fåglar bedöms därför vara generellt förhöjd. Särskilt bedöms den vara förhöjd för tamfåglar med utevistelse eller låg biosäkerhet i de län som nämns ovan som län med högre risk. Beslutet om skyddsnivå 2 i dessa län medför att antalet tamfåglar med tillgång till utevistelse förväntas minska. Andra åtgärder som är kopplade till skyddsnivån förväntas också minska sannolikheten för direkt eller indirekt kontakt mellan tamfåglar och vilda fåglar och på så vis minska sannolikheten för introduktion till tamfåglar. Effekten av åtgärderna är dock helt beroende av efterlevnaden av regelverket och det är inte känt hur efterlevnaden ser ut. Under den närmaste tiden förväntas ett stort antal flyttfåglar uppehålla sig och röra sig fram och tillbaka över Östersjön och lufttemperaturerna förväntas minska ytterligare, vilket tillsammans ökar sannolikheten för introduktion. Utvecklingen hittills har likheter med säsongen 2016/17 och 2020/21.

Risken att de HPAI virus som har förekommit i Europa under de senaste åren skulle kunna smitta människa bedöms vara låg. Den typ av fågelinfluensa H5N1 som konstaterats i Sverige och Europa 2021 ska inte förväxlas med H5N1 som påvisades i Sverige 2006-2007, som innebar högre risker för människor.

ND

Analyser visar att utbrottet i Lekeberg kommun är orsakat av paramyxovirus 1 av genotypen XIIIa. Det är samma genotyp som påvisats i en rad utbrott i Sverige sedan 1997, undantaget de utbrott som orsakats av duvvarianter av viruset. Det finnas således ingen koppling mellan fynden av duvpest hos vilda duvor och utbrottet i Lekeberg kommun. Även för denna genotyp antas den direkta eller indirekta smittkällan vara vilda fåglar, men av andra arter än duvor. Arbetet med smittspårning till och från den aktuella besättningen pågår och ger förhoppningsvis klarhet i smittrisker direkt kopplade till detta utbrott.

Fallen av duvpest i olika delar av landet tyder på att det finns en ökad spridning och därmed ökad risk för smitta till ovaccinerade tama duvor samt andra tamfåglar i landet. Hur risken är fördelad geografiskt går i nuläget inte att bestämma utöver för de kommuner där smitta påvisats.

SVA:s bedömning baserat på aktuell lägesbild är att det finns en ökad sannolikhet för introduktion till fjäderfä och andra tamfåglar i delar av södra Sverige pga. risk för direkt eller indirekt kontakt med smittade vilda fåglar, det gäller både duvvarianten av paramyxovirus 1 samt genotyp XIIIa. Särskilt bedöms risken vara förhöjd för tamfåglar med utevistelse eller i besättningar med låg biosäkerhet. De införda restriktionerna vid utbrottet i Lekeberga kommun minskar riskerna lokalt. Restriktionerna i delar av södra Sverige som införts för att minska risken för smittspridning av fågelinfluensa har även effekt avseende ND (se ovan under fågelinfluensa). Under den närmaste tiden förväntas lufttemperaturerna minska, vilket ökar sannolikheten för introduktion.

Osäkerheten i bedömningen är medelstor.